

Víra a náboženství

Rozdíl mezi vírou a náboženstvím lze nejzřetelněji vidět na jejich orientaci k času (resp. k tzv. dimenzím času): člověk náboženský se jádrem svého života obrací do minulosti, člověk víry se naopak celým svým životem obrací do budoucnosti. Protože však náboženství je závěrečnou a tedy přechodnou fází mýtu (života v mýtu), v níž člověk ztrácí původní jednotu a ocitá se ve schizoidní postavení někoho, kdo žije ve dvou světech, totiž ve světě posvátného a ve světě profánního, je právě svým profánním životem tlačěn stále více k jistému jednostrannému respektování budoucnosti a všeho toho, co vyžadují jeho vlastní zájmy a zájmy všeho toho, co vytvoří. Profánní je tento svět právě proto, že upadá a pomíjí, a právě proto musí být vždy znovu vracen a obnovován různými posvátnými rituály, slavnostmi apod., a to tak, že je uváděn do „původního“ stavu. Už z toho je vidět, že náboženská orientace, pokud je zaměřena na onen nižší profánní svět, chápe čas výhradně jako úpadek, rozklad a pomíjení. Teprve s vynálezem pojmovosti je tento úpadkový trend jaksi relativizován a odkázán do nižších rovin skutečnosti, přičemž každý významný konec je sám o sobě interpretován jako vysvobození z tohoto nižšího světa, a to díky ideji ARCHÉ a pak tzv. elementů (STOICHEIA), později u Platóna „idejí“ a u Aristotela „forem“ (tvarů, MORFAI).

Když hovoříme o mýtu, náboženství a víře jako o etapách, nesmíme to chápat historicky, tj. jako by to šlo historicky datovat. Tou proměnou z jedné etapy v druhou a pak eventuálně třetí musí procházet každý člověk individuálně (a to zřejmě vždy ne-li od samého počátku, tedy od nějakého „pozdějšího“ počátku – nějak podobně, jako je tomu v evoluci organismů), a to i když mu je vždy návodem a nápomocí jeho sociální okolí a prostředí. (Prostředí ovšem je také mezí: vykročit s jedné etapy do další zcela individuálně a proti tendencím daného prostředí je něco zcela výjimečného, a aby se takové vykročení mohlo rozšířit, musí být založena jakási nová tradice, která se musí obtížně udržovat a dále prosazovat díky své superioritě.) Ve vzájemných vztazích mezi různými typy mýtů vlastně ke skutečnému setkání a vzájemné komunikaci nedochází, ale dochází jen k ovlivnění jednoho mýtu druhým, a to buď takovým způsobem, že výsledkem je jakási směsice, anebo k převládnutí jednoho mýtu nad druhým způsobem jakéhosi přelítí jedné vrstvy jinou. A to se obrazí velmi podobně i v individuálních životech lidí světa mýtu (a náboženství). Zcela nová situace ovšem nastává s onou pozoruhodnou revolucí, jíž je celoživotní obrat z orientace do minulosti a na minulost (na archetypy) k orientaci do budoucnosti a na budoucnost, tj. obrat od mýtu a náboženství k víře resp. k životu z víry.

K onomu světodějnému obratu došlo zřejmě ve starém Izraeli a prostřednictvím křesťanství se nová životní orientace rozšířila a stále ještě rozšiřuje po celé planetě aniž by většina křesťanů náležitě pochopila, oč tu vlastně šlo a jde).

(Praha, 040322-1.)